

Mecanismul supravegherii sistemului financiar în Uniunea Europeană

Belobrov, Angela

Veröffentlichungsversion / Published Version
Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Belobrov, A. (2014). Mecanismul supravegherii sistemului financiar în Uniunea Europeană. *Studii Europene*, 1, 64-83.
<https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-421919>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer Deposit-Lizenz (Keine Weiterverbreitung - keine Bearbeitung) zur Verfügung gestellt. Gewährt wird ein nicht exklusives, nicht übertragbares, persönliches und beschränktes Recht auf Nutzung dieses Dokuments. Dieses Dokument ist ausschließlich für den persönlichen, nicht-kommerziellen Gebrauch bestimmt. Auf sämtlichen Kopien dieses Dokuments müssen alle Urheberrechtshinweise und sonstigen Hinweise auf gesetzlichen Schutz beibehalten werden. Sie dürfen dieses Dokument nicht in irgendeiner Weise abändern, noch dürfen Sie dieses Dokument für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, aufführen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Mit der Verwendung dieses Dokuments erkennen Sie die Nutzungsbedingungen an.

Terms of use:

This document is made available under Deposit Licence (No Redistribution - no modifications). We grant a non-exclusive, non-transferable, individual and limited right to using this document. This document is solely intended for your personal, non-commercial use. All of the copies of this documents must retain all copyright information and other information regarding legal protection. You are not allowed to alter this document in any way, to copy it for public or commercial purposes, to exhibit the document in public, to perform, distribute or otherwise use the document in public.

By using this particular document, you accept the above-stated conditions of use.

Mecanismul supravegherii sistemului financiar în Uniunea Europeană

Conf. univ. dr. Angela BELOBROV

belobrov_angela@yahoo.com

Academia de Studii Economice din Moldova, Moldova

Abstract: The health of the economy and the effectiveness of monetary policy depend on a sound financial system. Bank supervision involves monitoring and examining the condition of banks and their compliance with laws and regulations. If a bank under the Central Bank's or other authority's jurisdiction is found to have problems or be non compliant with the authority of supervision may use its authority to request that the bank correct the problems. Bank regulation includes issuing specific regulations and guidelines to govern the operations, activities and acquisitions of banking organizations. On other hand, both theory (game theory) and practice (recent financial crisis) indicate that national interests prevail in cross-border resolution. National authorities aim for the least-cost solution for domestic taxpayers. This results in an undersupply of the public good of communautaire and global financial stability. To preserve the internal market in banking, this paper proposes a supranational approach to banking supervision and resolution in Europe.

Key-words: regulation, prudential supervision, European System of Central Banks, European System of Financial Supervisors (ESFS), banking union, single supervisory mechanism (SSM), single mechanism of resolution (SMS).

INTRODUCERE

Data fiind importanța sistemului financiar pentru buna funcționare a economiei în ansamblul său, asigurarea funcționării corespunzătoare a acestuia reprezintă o prioritate a factorilor de decizie.

În acest sens, trebuie să fie definite clar reguli și norme de comportament și activitate, atât pentru instituțiile financiare, cât și pentru restul agenților economici implicați în activități financiare și economice, dar și de instituire a unui sistem de supraveghere permanentă a respectării acestora.

I. PREZENTAREA PROBLEMEI ȘI FORMULAREA IPOTEZELOR

Problema reglementării și supravegherii bancare devine extrem de complexă la nivelul arhitecturii actuale ale UE și UEM, care sunt constituite în baza Tratatelor UE, ce prevăd că în Uniunea Europeană sistemul de reglementare și supraveghere este bazat pe controlul în țara de origine.

Pe de altă parte, recenta criză financiară a demonstrat insuficiența și incapacitatea acestui sistem de reglementare și supraveghere de a asigura îndeplinirea de către sistemul financiar a funcțiilor sale economice. Și cel mai grav, legislația generală a falimentului aplicată băncilor s-a dovedit, în multe cazuri, a fi ineficientă și prea lentă pentru a preveni crize financiare sistemice.

Este bine cunoscut faptul că dimensiunile unui proces integraționist sunt date, în principal, de axa verticală, cea a adâncimii gradului de integrare și cea orizontală, respectiv numărul de state membre.

Până în prezent, la nivel planetar cel mai înalt grad de integrare este atins de Uniunea Europeană, care este în faza de uniune economică și monetară, dar care și-a propus și realizarea uniunii politice.

Astăzi, Uniunea Europeană reprezintă expresia mai multor trepte evolutive de integrare, pe

care le-a parcurs regionalismul și multilateralismul în viața economică internațională.

De aceea, UE trebuie să pună bine în corelație componente esențiale cum sunt: interesele fiecărui cetățean european în parte, interesele fiecărui agent economic privat care activează în UE, și chiar și interesele fiecărui agent economic care are relații economice cu agenții economici din UE, interesele strategice ale autorităților guvernamentale din țările implicate, grupurile de interese din țările membre, grupurile de interese și autoritățile din țările terțe.

Bazându-ne pe analiza intensității și vitezei creșterii dimensiunii procesului integraționist, intuim necesitatea regândirii sistemului actual de supraveghere bancară la nivelul UE și atribuirea majorității sau chiar a tuturor competențelor în domeniul supravegherii către autoritățile de rang comunitar. Intuim, de asemenea, necesitatea extinderii, precizării și adâncirii utilizării unor instrumente, precum și necesitatea instituirii de noi tehnici și instrumente de supraveghere bancară, ținând cont de specificul relațiile intracomunitare.

Pe termen lung autorul se așteaptă ca reglementarea băncilor care activează pe teritoriul UE să fie realizată de către o autoritate unică de rang supra-guvernamental, care să ajungă să fie identică supravegherii actuale la nivelul statelor suverane din punct de vedere a cuprinderii în aria sa a tuturor instituțiilor care practică activitățile reglementate, dar și instituirea de noi instrumente de supraveghere capabile să capteze manifestările tuturor riscurilor în contextul intensificării procesului de integrare, dar și în special a celui de globalizare.

II. METODE DE CERCETARE

Cercetarea prezintă o încercare de a înțelege problemele impuse în materie de reglementare și supraveghere a sistemului financiar și bancar în contextul creării uniunii monetare și în perspectiva creării uniunii bancare la nivel european. Prin utilizarea propriei experiențe ca cercetător, cercetarea literaturii de specialitate și a reglementărilor UE disponibile publicului larg, am realizat o radiografie a mecanismului supravegherii bancare la nivelul UE-28 în prezent (începutul anului 2014).

III. STUDIAREA PROBLEMEI

În vederea prevenirii apariției crizelor financiare sau a falimentelor la nivelul instituțiilor financiare și protejarea consumatorilor de abuzuri de piață, piețele financiare trebuie să fie atent reglementate și supravegheate, totodată, asigurându-se că intervențiile din partea statului să nu restricționeze activitatea normală a acestora. Reglementarea piețelor financiare dimpotrivă are menirea de a ajuta piețele să-și sporească eficiența.

III. A. Esența reglementării și supravegherii sistemului financiar, în general, și a sistemului bancar, în particular

Din perspectivele expuse mai sus, precizăm că **reglementarea** reprezintă procesul de stabilire a regulilor ce trebuie respectate de către participanții la piața financiară și oferă cadrul legislativ de realizare a supravegherii pieței. Intervenția statului, realizată nemijlocit de către guvern, în cadrul procesului de reglementare se impune datorită eșecurilor piețelor, concretizate în asimetrie informațională, a manifestării de externalități și diminuarea competiției prin concentrarea puterii de piață la nivelul anumitor instituții financiare.

În același timp, în sens restrâns, **supravegherea prudențială** are ca scop protejarea clienților prin asigurarea stabilității instituțiilor financiare.

În sens larg, scopul supravegherii este de a asigura *sănătatea sectorului bancar*. Mario Draghi, guvernatorul BCE, în anul 1999 a definit sănătatea sectorului bancar prin trei trăsături:

- *flexibilitatea*, care reprezintă capacitatea sistemului de a se adapta eficient la modificările rapide ale mediului economic;
- *reziliența*, care reprezintă capacitatea sistemului de a continua să funcționeze chiar în condiții de șocuri economice;
- *stabilitatea internă*, care reprezintă capacitatea sistemului de a nu genera el însuși șocuri economice majore care să conducă la o criză financiară [1].

Reglementarea piețelor financiare are, așadar, trei mari obiective:

1. menținerea competiției;
2. protecția investitorilor împotriva fraudelor sau a unor abuzuri similare;
3. asigurarea că intermediarii financiari nu își asumă riscuri prea mari sau greu de evaluat, și că nu periclitează stabilitatea sistemului financiar global.

Există însă posibilitatea ca intervenția guvernamentală în direcția reglementării piețelor financiare să conducă la accentuarea birocrăției și la restricționarea activităților realizate pe piețele financiare.

În mod tradițional, sistemul bancar a fost supus unui grad înalt de reglementare și supraveghere. Deși în numeroase țări se observă o tendință de dereglementare a sistemului bancar, activitatea bancară continuă să rămână, pe plan mondial, una din activitățile economice cele mai normate.

Reglementarea constituie în esență o derogare de la principiul libertății comerțului și industriei. În cazul dat derogarea de la principiile libertății economice se explică prin rolul special al băncilor în cadrul unei economii naționale, ele fiind implicate în creația monetară, finanțarea economiei, administrarea sistemului național de plăți și gestiunea economiilor publicului.

Externalitățile reprezintă un alt factor ce impun reglementarea și supravegherea piețelor financiare, întrucât, în cazul falimentului unei bănci, există riscul ca și alte instituții financiare să se confrunte cu probleme similare.

În astfel de situații, de obicei, apare fenomenul de contagiune, întrucât în economia contemporană băncile relaționează intens unele cu altele. Mai mult, comportamentul deponenților poate agrava situația, întrucât în situația în care aceștia află că o anumită bancă se confruntă cu probleme vor recurge la retrageri masive, de frică să nu-și piardă economiile. Efectul de turmă conduce chiar și la retrageri la nivelul băncilor care în perioada dată nu se confruntă cu probleme. Toate acestea pot determina apariția unei crize bancare. De aceea reglementarea și supravegherea piețelor financiare sunt absolut necesare.

O altă problemă este hazardul moral. Ca exemplu, asigurarea depozitelor bancare de către guvern poate crea stimulente pentru asumarea unor riscuri excesive din partea băncilor comerciale, iar în aceste cazuri este nevoie de o supraveghere prudențială adecvată pentru contracararea acestui tip de comportament și asigurarea stabilității instituțiilor financiare.

În funcție de motivele care stau la baza aplicării, deosebim trei ipostaze ale reglementărilor bancare: (i) reglementarea economică; (ii) reglementarea prudențială și (iii) reglementarea monetară [2].

În timp ce *reglementarea economică are drept scop să obțină asigurarea că băncile mobilizează resurse și acordă credite în condiții de eficiență economică*, s-ar părea că scopul reglementării prudențiale ar fi reducerea reglementării economice (dereglementarea economică), însă dacă e să fim expliciti *reglementarea prudențială urmărește să garanteze alocarea eficientă a resurselor, să minimizeze riscurile pe care și le asumă băncile și să asigure stabilitatea și sănătatea financiară a fiecărei bănci și a sistemului bancar în ansamblu*, în același timp *scopul reglementării monetare este menținerea stabilității valorii externe și interne a monedei naționale* prin controlul exercitat asupra lichidității totale a sistemului bancar.

III. B. Procesul tehnologic de realizare a supravegherii bancare

Din punct de vedere tehnic, supravegherea bancară cuprinde sistemul de pârgșii și modele decizionale, pe care statul le utilizează pentru a garanta stabilitatea sistemului financiar (băncile fiind intermediari principali pe piața financiară), având drept obiective principale:

- menținerea stabilității și încrederii în sistemul bancar, ceea ce de facto reprezintă protecția împotriva riscului sistemic;
- protecția clienților (în special a deponenților) împotriva pierderilor financiare în cazul falimentului băncilor;
- protejarea clienților (consumatorilor) împotriva abuzurilor din partea băncilor;
- contracararea riscului moral indus de existența dispozitivului de siguranță (“safety net”) a sistemului bancar;
- asigurarea unui sistem bancar eficient și competitiv.

Din perspectiva realizării tehnologice, în sens restrâns, supravegherea presupune analiza datelor raportate de bănci (așa-numita *supraveghere off-site*), verificarea pe teren a conformității datelor raportate și identificarea altor elemente factice relevante (*supravegherea on-site*) precum și luarea măsurilor necesare pentru rezolvarea problemelor prudențiale identificate.

Inspecțiile la fața locului reprezintă cea mai complexă formă de supraveghere a sistemului bancar. Echipele care au sarcina să inspecteze instituțiile bancare trebuie să verifice cu predilecție acele activități care au cea mai mare probabilitate de a pune banca în fața unor riscuri importante, obiectivul fiind remedierea deficiențelor de management și control intern ale băncilor înainte ca performanțele financiare ale acestora să se deterioreze.

Prin modalitatea „on-site” se urmăresc trei obiective:

- verificarea exactității rapoartelor prudențiale transmise autorității de supraveghere, controlarea realității și acurateții acestora;
- asigurarea respectării legilor și reglementărilor cu caracter bancar, a altor dispoziții legale;
- confirmarea stării de sănătate a băncilor.

Supravegherea de tip „off-site” permite autorității de supraveghere să analizeze, în mod sistematic „sănătatea” băncilor, bănci care trebuie să prezinte periodic Băncii Centrale (rapoarte) cu privire la:

- bilanțul periodic (lunar, trimestrial și anual);
- situația contului de profit și pierdere;
- alte aspecte ale activității bancare (lichiditatea, solvabilitatea, expuneri mari, expuneri valutare, etc.).

Obiectivele supravegherii pe baza raportărilor societăților bancare sunt orientate în următoarele direcții:

- urmărirea primirii în termen de la băncile comerciale a raportărilor privind indicatorii de prudență bancară;
- analiza în dinamică și evaluarea gradului de performanță și a sănătății fiecărei societăți bancare în parte, precum și a întregului sistem bancar;
- depistarea cazurilor de neîncadrare în indicatorii de prudență bancară sau de încălcare a legii în vederea luării măsurilor necesare pentru prevenirea deteriorării situației financiare a băncilor, precum și pentru aplicarea sancțiunilor legale în situația nerespectării normelor elaborate de Banca Centrală.

În sens larg, supravegherea prudențială presupune, pe lângă cele menționate anterior, efectuarea de analize privind stabilitatea financiară, emiterea normelor prudențiale privind funcționarea băncilor, autorizarea înființării și funcționării acestora, precum și măsurile de scoatere în afara sistemului a băncilor neviabile și de protecție a depunătorilor.

Supravegherea prudențială este un proces ce presupune parcurgerea a patru pași, care considerăm că reprezintă pilonii supravegherii bancare:

Pasul I - licențierea și autorizarea instituțiilor financiare stabilește dacă o anumită instituție financiară îndeplinește anumite condiții (legate de integritate, onestitate, reputație) pentru a fi capabilă să ofere servicii financiare de calitate;

Pasul II - monitorizarea permanentă a sănătății instituțiilor financiare și a sistemului financiar în ansamblul său, iar în particular verificarea calității activelor, a adecvării capitalului, a lichidității, a managementului și a controlului intern;

Pasul III - sancționarea și penalizarea în cazul nerespectării reglementărilor, fraudelor, managementului deficitar sau altor abateri;

Pasul IV - managementul situațiilor de criză prin asigurarea unui împrumutător de ultimă instanță, asigurarea depozitelor bancare și gestionarea cazurilor de insolvență.

Deci am putea considera sistemul de autorizare drept precondiții ale supravegherii bancare. Importanța acesteia derivă din faptul că *autorizarea reduce asimetria informațională* existentă între acționarii și conducătorii băncii recent înființate, pe de o parte, și posibili deponenți și investitori, pe de altă parte, care nu pot face distincția în perioada de început a băncii între o entitate potențial viabilă și una sortită eșecului.

În vederea obținerii și menținerii autorizației bancare, entitățile trebuie să satisfacă anumite cerințe prudențiale.

Cerințele prudențiale pot să se diferențieze de la o țară la alta în ceea ce privește dispozițiile de detaliu; în unele țări detaliile pot fi atent definite în reglementări, iar în altele pot fi prevăzute mai pe larg, permițând autorității de supraveghere o anumită discreție în interpretarea lor.

Există însă un șir de cerințe de bază pentru autorizarea bancară, care se regăsesc în majoritatea sistemelor de supraveghere [3]:

- banca trebuie să aibă acționari și membri ai consiliului de administrație corespunzători (această noțiune include integritatea și reputația în comunitatea oamenilor de afaceri, precum și forța financiară a tuturor acționarilor majori);

- conducerea băncii trebuie să fie onestă și demnă de încredere și trebuie să posede aptitudini și experiență corespunzătoare pentru a conduce banca într-o manieră sănătoasă și prudentă;
- organizarea și controlul intern din bancă trebuie să fie consecvent față de planurile și strategiile sale de afaceri;
- banca trebuie să aibă o structură juridică compatibilă cu structura sa operațională;
- banca trebuie să aibă un capital adecvat pentru a face față riscurilor inerente în funcție de natura și dimensiunea activității sale; și
- banca trebuie să aibă o lichiditate suficientă pentru a satisface ieșirile de fonduri.

Suplimentar la acestea există cerințe mai detaliate prescrise, printre care: indicatori numerici minimi pentru adecvarea capitalului și lichidității băncii, expunerii la diverse riscuri.

Dacă în ceea ce privește ideea generală a necesității supravegherii prudențiale a băncilor există un consens pe plan internațional, sub aspectul modului concret de desfășurare a acestei activități există diferențieri notabile între practicile diferitelor țări. Pentru a asigura sistemului bancar și economiei securitate și stabilitate, sistemul de reglementare nu acționează numai sub aspect legislativ, în sensul de a stabili normele necesare îndeplinirii obiectivelor enumerate.

O latură principală a reglementării în acțiune este activitatea organelor de supraveghere bancară menite să asigure aplicarea reglementărilor în cele mai bune condiții și deci să controleze și să monitorizeze activitatea care poate fi decisivă în îndeplinirea obiectivelor propuse.

Cu referință la organizarea supravegherii bancare la nivel statal, în teoria și practica bancară s-au delimitat trei concepte fundamentale potrivit cărora fiecare țară se poate aplica principiul supravegherii bancare:

1) *Autoritatea supravegherii bancare să fie încredințată unei instituții guvernamentale* (de regulă, Ministerul Finanțelor). În acest caz, avantajul ar fi că toate băncile ar contribui prin activitatea lor la susținerea programului guvernamental de dezvoltare economico-socială a țării, dar apare dezavantajul că băncile și-ar pierde autonomia propriu-zisă, fiind aservite unor interese politice, atâta timp cât se tinde spre o politizare a ministerelor.

2) *Autoritatea supravegherii bancare să fie atribuită unei instituții independente*. În cazul în care se optează pentru această variantă, avantajul este că ar fi promovate în economie criterii științifice, tehnocrate, însă există riscul ca economia să fie aservită unui grup de persoane care, dacă își pierd moralitatea, beneficiază de o anumită putere și de o serie de avantaje materiale.

3) Cel de-al treilea concept se referă la încredințarea *autorității de supraveghere bancară Băncii Naționale*, în calitatea ei de bancă centrală și de emisiune. Având în vedere că scopul supravegherii este asigurarea viabilității și stabilității sistemului bancar. În multe țări s-a optat pentru această variantă, banca centrală, ca manager al politicii monetare și creditor de ultimă instanță, fiind considerată instituția cea mai potrivită pentru realizarea acestui deziderat [4].

III. C. Cadrul fundamental al supravegherii bancare în UE

Cele două tratate ale Uniunii Europene – Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht) și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene – prevăd că **în Uniunea Europeană sistemul de reglementare și supraveghere este bazat pe controlul în țara de origine**, în condițiile recunoașterii mutuale la nivelul instituțiilor naționale de supraveghere.

Astfel, o instituție financiară este autorizată și supravegheată în țara de origine și poate să-și extindă activitățile în întreaga Uniune, fără o supraveghere suplimentară din partea autorității din țara în care se extinde.

Autoritatea din țara gazdă trebuie să recunoască supravegherea autorității din țara de origine și trebuie stabilite standarde minime privind supravegherea prudențială în acord cu directivele europene. Pe de altă parte, instituțiile financiare, care operează prin intermediul subsidiarelor, sunt autorizate și supravegheate în cadrul țării gazdă.

Întrucât activitățile desfășurate la nivelul sistemului bancar sunt diferite de cele derulate pe piețele de capital, supravegherea la nivelul celor două componente principale ale unui sistem financiar național presupune implementarea unor direcții diferite.

În ceea ce privește piețele de capital, **la nivelul Uniunii Europene există o directivă privind supravegherea piețelor prin instrumente financiare** care trebuie implementată de către statele membre.

Băncile din UE se confruntă cu mai multe niveluri de reglementări (figura 1).

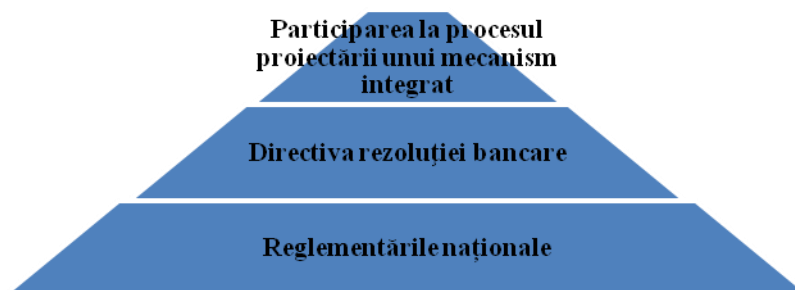

Figura 1. **Supravegherea bancară și stabilitatea financiară în UE**

Sursa: compilat de autor.

Primul nivel de reglementări pentru băncile din UE îl constituie reglementările naționale; al doilea este directiva rezoluției bancare; al treilea nivel este participarea la procesul proiectării unui mecanism integrat. **Toate se întâmplă în paralel.**

Precizăm că rezoluția bancară reprezintă o alternativă la procedurile obișnuite de insolvență ce permite să se trateze în mod eficient situația unei instituții aflate în dificultate cu luarea în considerare a interesului public general.

Conform Comisiei Europene, rezoluția bancară reprezintă reorganizarea unei bănci cu probleme (fie prin proces administrativ, fie judiciar) care urmărește menținerea stabilității financiare, continuitatea serviciilor bancare și revitalizarea băncii.

Conform prevederilor Tratatului asupra UE **responsabilitatea directă pentru supravegherea bancară și stabilitatea financiară revine autorităților competente ale fiecărui stat membru al UE**, totodată tratatul i-a încredințat Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC) misiunea de „a contribui la buna desfășurare a politicilor promovate de autoritățile competente în ceea ce privește supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și stabilitatea sistemului financiar”.

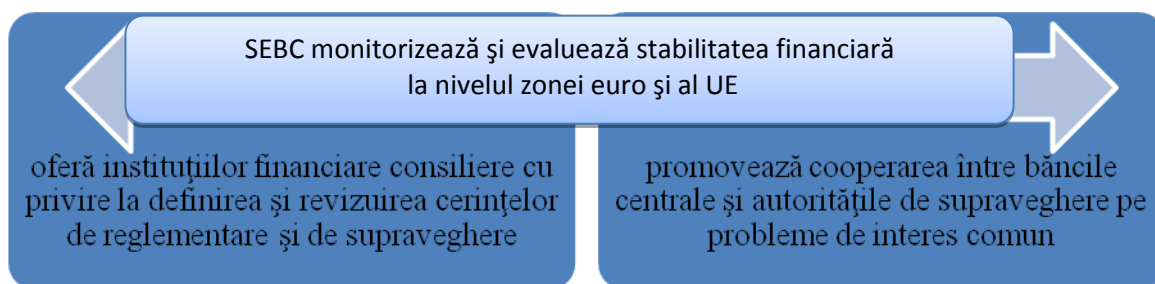

Figura 2. Rolul SEBC în supravegherea bancară și stabilitatea financiară în UE

Sursa: compilat de autor

Îndeplinirea acestei atribuții presupune trei linii principale de acțiune:

În primul rând, SEBC monitorizează și evaluează stabilitatea financiară la nivelul zonei euro și al UE. Această activitate completează și sprijină activitatea paralelă la nivel național, desfășurată de băncile centrale naționale și de autoritățile de supraveghere în scopul menținerii stabilității financiare în statul respectiv.

În al doilea rând, SEBC oferă instituțiilor financiare consiliere cu privire la definirea și revizuirea cerințelor de reglementare și de supraveghere. Această activitate se desfășoară în mare parte prin participarea BCE la organismele internaționale și europene de reglementare și de supraveghere, cum ar fi **Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară**, **Comitetul bancar european** și **Comitetul european al autorităților de supraveghere în domeniul bancar**.

În al treilea rând, BCE promovează cooperarea între băncile centrale și autoritățile de supraveghere pe probleme de interes comun (de exemplu, supravegherea sistemelor de plăți, gestiunea crizelor financiare).

Aceste activități se desfășoară cu asistența Comitetului pentru supraveghere bancară, care reunește experți ai băncilor centrale și ai autorităților de supraveghere din UE.

Experiența crizei economice recente a evidențiat deficiențe majore ale supravegherii financiare, atât în cazuri individuale, cât și la nivelul sistemului în ansamblu, modelele naționale de supraveghere nu au reușit să țină pasul cu globalizarea financiară și cu realitatea piețelor financiare europene, bazate pe integrare și interconectare, în cadrul cărora numeroase instituții financiare desfășoară activități transfrontaliere, așa cum reiese din Raportul De Larosière [6].

De asemenea, aceasta a adus în prim plan problemele grave la nivel de cooperare, coordonare, coerență și încredere între autoritățile naționale de supraveghere.

III.D. Noul cadru al supravegherii bancare în UE

Implicându-se activ în procesul de reinstaurare al încrederii în instituțiile financiare, în data de 23 septembrie 2009, Comisia Europeană a adoptat o comunicare cu privire la un pachet de proiecte legislative privind supravegherea sectorului financiar în Europa. Scopul acestor măsuri este acela de a remedia deficiențele în domeniul supravegherii financiare europene și de a contribui activ la prevenirea viitoarelor crize financiare.

Pachetul de proiecte legislative propune constituirea unui Comitet european pentru riscuri sistemice, care să monitorizeze și să evalueze riscurile ce amenință stabilitatea sistemului financiar în ansamblu și a unui Sistem european al supraveghetorilor financiari pentru supravegherea instituțiilor financiare individuale.

Cauzele reformării cadrului fundamental reies și din nevoia de consolidare a percepției asupra solidității instituțiilor de credit prin propunerea unui supraveghetor mai credibil și desprins de suspiciunea de partizanat național, nevoia ruperii cercului vicios al legăturii dintre băncile din zona EURO și criza datoriilor suverane a unor țări din regiune, nevoia de reducere a oportunităților de arbitraj internațional și eliminarea tendinței de fragmentare a pieței unice a serviciilor financiare, dar și din nevoia de asigurare a premisei pentru recapitalizarea directă a băncilor din zona EURO de către ESM.

Drept urmare, în anul 2010 în UE a fost creat un cadru european de supraveghere al sistemului financiar, constituit din mai multe instituții responsabile de supravegherea macro și microprudențială (figura 3).

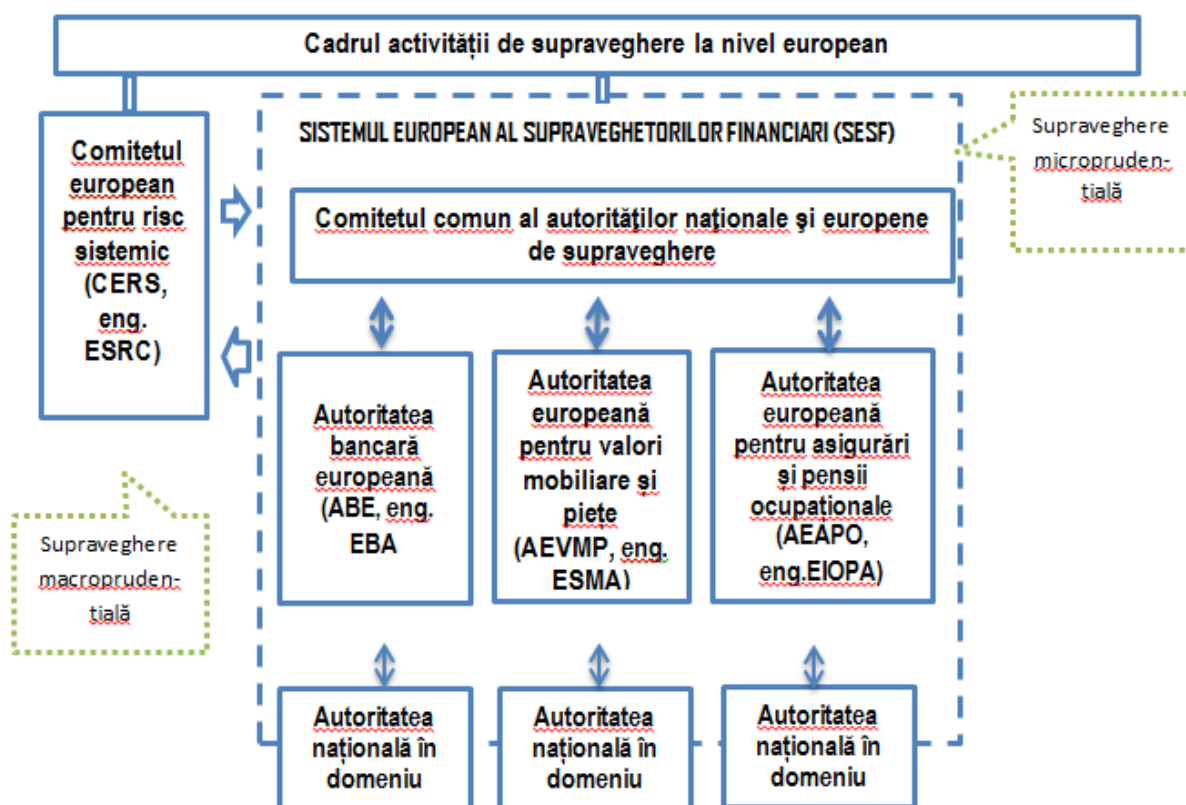

Figura 3. Cadrul european de supraveghere al sistemului financiar

Sursa: compilat de autor.

Comitetul european pentru riscuri sistемice (CERS, engl. European Systemic Risk Council – ESRC) este un organism independent al Uniunii Europene și este responsabil de supravegherea macroprudențială a sistemului financiar în vederea prevenirii sau reducerii riscurilor sistемice la nivelul Uniunii Europene. CERS are rolul de a monitoriza și a garanta detectarea din timp a riscurilor macroeconomice și a celor din sistemul financiar (supraveghere macroprudențială). Misiunea CERS este de a emite din timp avertismente cu privire la riscurile susceptibile să apară și recomandări privind măsurile ce se impun în vederea gestionării riscurilor respective. Crearea CERS urmează să soluționeze una dintre problemele fundamentale evidențiate în contextul crizei – vulnerabilitatea sistemului financiar în fața unor complexe riscuri sistемice sectoriale și

transectoriale interconectate. Legislația privind constituirea CERS a intrat în vigoare la data de 16 decembrie 2010.

Avertismentele și recomandările emise de CERS sunt de natură generală sau se referă la anumite state membre; se stabilește, de asemenea, un termen limită precis pentru reacția politică necesară. Aceste avertismente/recomandări ar fi direcționate prin Consiliul ECOFIN și/sau noile autorități europene de supraveghere. CERS este responsabil de monitorizarea respectării recomandărilor sale, pe baza rapoartelor primite de la destinatarii acestor recomandări.

CERS nu are nici un fel de prerogative juridice. Cu toate acestea, CERS trebuie să exercite o influență majoră asupra destinatarilor avertismentelor/recomandărilor prin calitatea înaltă a analizelor sale și prin participarea la lucrări a tuturor guvernatorilor băncilor centrale și a autorităților de supraveghere din UE, precum și a Comisiei.

CERS răspunde integral în fața Consiliului și a Parlamentului European. De reținut este faptul că în cazul unor probleme financiare de amploare CERS nu ar avea nici un fel de responsabilități directe în gestionarea crizelor.

Componenta Consiliului European pentru Riscuri Sistemice propusă de Comisia Europeană are în vedere următoarea structură: membrii (președintele BCE, vicepreședintele ales de către membrii CERS, guvernatorii băncilor centrale naționale ai statelor membre ale UE, vicepreședintele BCE, președinții celor trei autorități europene de supraveghere și un membru al Comisiei Europene), observatorii (un reprezentant al autorităților naționale de supraveghere, care îl însoțește pe guvernatorul băncii centrale și președintele Comitetului economic și financiar).

Comitetul comun al autorităților naționale și europene de supraveghere (engl. ESAs Joint Committee), numit **Comitetul comun** are principala sarcină garantarea consecvenței transectoriale a activității, în cadrul acestuia participând și celelalte instituții de supraveghere, avînd în asamblu sarcina să ajungă împreună la poziții comune în domeniul supravegherii conglomeratelor financiare și în alte chestiuni transectoriale.

În ceea ce privește supravegherea microprudențială, anterior creării noului cadru, la nivelul UE existau trei comitete competente în domeniul serviciilor financiare pentru supraveghere microfinanciară numai cu rol consultativ, respectiv Comitetul european al inspectorilor bancari (CEIB), Comitetul european al inspectorilor pentru asigurări și pensii ocupaționale (CEIAPO) și Comitetul autorităților europene de reglementare a piețelor valorilor mobiliare (CAERPVM).

Punctul central al microsupravegherii rămâne și în continuare la nivel național, iar autoritățile naționale de supraveghere rămân în continuare responsabile pentru supravegherea entităților individuale. La momentul creării noului cadru, aceasta reflecta faptul că mijloacele financiare de salvare a instituțiilor financiare se mențineau la nivelul statelor membre și al contribuabililor naționali.

Sistemul european al supraveghetorilor financiari (SESF, engl. The European System of Financial Supervision (ESFS) este format din trei autorități de supraveghere sectorială:

- **Autoritatea bancară europeană** (ABE, engl. EBA - The European Banking Authority) este o autoritate independentă a UE, cu sediul la Londra, care are ca obiectiv asigurarea unui nivel eficient și consecvent de reglementare și supraveghere prudențială în întregul sector bancar din UE. Obiectivele sale generale sunt menținerea stabilității financiare în UE și asigurarea integrității,

eficienței și bunei funcționări a sectorului bancar. ABE este o autoritate independentă, însă răspunde în fața Parlamentului European, a Consiliului Uniunii Europene și a Comisiei Europene.

Principala sarcină a ABE este să contribuie, prin adoptarea ghidurilor și standardelor tehnice obligatorii, la crearea cadrului de reglementare unic european în sectorul bancar. Cadrul de reglementare unic are ca obiectiv furnizarea unui set unic de norme prudențiale armonizate pentru instituțiile financiare de pe întreg teritoriul UE, contribuind la crearea unor condiții de concurență echitabile și oferind un nivel ridicat de protecție deponenților, investitorilor și consumatorilor.

Autoritatea are, de asemenea, un rol important în promovarea convergenței practicilor de supraveghere pentru a asigura aplicarea armonizată a normelor prudențiale. ABE are și mandatul de a evalua riscul și vulnerabilitățile sectorului bancar al UE, în special prin rapoarte periodice privind evaluarea riscurilor și simulări de criză la nivel paneuropean.

ABE acționează, de asemenea, în domeniul activităților instituțiilor de credit, ale conglomeratelor financiare, ale societăților de investiții, ale instituțiilor de plată și ale instituțiilor emitente de monedă electronică, în legătură cu aspecte care nu sunt abordate în mod direct în alte directive, inclusiv aspecte de guvernare corporativă, raportare financiară și audit, cu condiția că astfel de acțiuni să fie necesare pentru asigurarea aplicării eficace și consecvente a actelor respective.

Alte sarcini prevăzute în mandatul ABE includ investigarea aplicării insuficiente a legislației UE de către autoritățile naționale, luarea deciziilor în situații de urgență, medierea dezacordurilor între autoritățile competente în situații transfrontaliere și funcționarea ca organism consultativ independent pentru Parlamentul European, Consiliu sau Comisia Europeană.

- **Autoritatea europeană pentru asigurări și pensii ocupaționale** (AEAPO, eng. EIOPA) are drept responsabilități de bază sprijinirea stabilității sistemului financiar, transparenței piețelor și produselor financiare, precum și protecția consumatorilor de asigurări și a membrilor și beneficiarilor schemelor de pensii private.

- **Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe** (AEVMP, eng. ESMA) contribuie la păstrarea stabilității sistemului financiar european și la îmbunătățirea protecției investitorilor prin asigurarea integrității, transparenței, eficienței și a bunei funcționări a piețelor de valori mobiliare. Ca instituție independentă, ESMA își atinge obiectivul prin elaborarea unui cadru unic de reglementare pentru piețele financiare ale UE și prin asigurarea aplicării unitare a acestuia la nivelul întregii Uniuni Europene. ESMA favorizează convergența în domeniul de supraveghere atât între reglementatorii de valori mobiliare cât și în celelalte sectoare financiare, colaborând strâns cu celelalte autorități europene de supraveghere.

- și **două comitete.**

Structura propusă de Comisia Europeană pentru Sistemul European al Autorităților de Supraveghere Financiară are următoarea formă: un Comitet Director format din reprezentanții celor trei autorități europene de supraveghere și ai Comisiei.

Consiliul de supraveghere al fiecărei autorități europene de supraveghere este format din președinții autorităților europene de supraveghere și președinții autorităților naționale de supraveghere corespunzătoare și observatori (un reprezentant al Comisiei, un reprezentant al

CERS și un reprezentant al autorității naționale de supraveghere corespunzătoare din fiecare țară AELS-SEE).

Consiliul de administrație al fiecărei autorități europene de supraveghere va fi format din reprezentanți desemnați din partea autorităților naționale de supraveghere corespunzătoare și din partea Comisiei.

Obiectivul principal al SESF este de a asigura aplicarea corespunzătoare a normelor aplicabile sectorului financiar pentru a menține stabilitatea financiară, generând astfel încredere în sistemul financiar în ansamblu și asigurând o protecție suficientă pentru clienții serviciilor financiare.

Principalele sarcini ale SEFS sunt:

(1) *Să asigure un set unic de norme armonizate.* Autoritățile trebuie să elaboreze standarde tehnice obligatorii în anumite domenii și pe baza unor criterii care vor fi enunțate în legislația comunitară.

(2) *Să garanteze aplicarea coerentă a normelor UE.* Autoritățile europene de supraveghere ar trebui să aibă, în anumite cazuri bine definite de legislația comunitară, mijloacele necesare pentru a asigura aplicarea coerentă a legislației comunitare.

(3) *Să creeze o cultură comună în materie de supraveghere* și să asigure practici de supraveghere coerente. Autoritățile europene de supraveghere trebuie să construiască o cultură europeană comună în domeniul supravegherii și să promoveze practici de supraveghere coerente, de exemplu prin elaborarea unor programe comune de formare profesională și prin participarea, în calitate de observatori, la reuniunile colegiilor autorităților de supraveghere. Ele, de asemenea, au dreptul să promoveze utilizarea delegării sarcinilor și responsabilităților de la o autoritate națională de supraveghere la alta.

(4) *Prerogative totale de supraveghere pentru anumite entități.* Autoritățile europene de supraveghere au responsabilitatea de a autoriza și supraveghea anumite entități cu activități paneuropene. Aceste responsabilități includ prerogative de investigare, inspecții la fața locului și decizii de supraveghere.

(5) *Garantarea unei reacții coordonate în situații de criză.* Autoritățile europene de supraveghere trebuie să faciliteze colaborarea și schimbul de informații între autoritățile competente, să acționeze ca mediator dacă este nevoie, să verifice fiabilitatea informațiilor care ar trebui să fie disponibile pentru toate părțile și să ajute autoritățile competente la definirea și implementarea deciziilor adecvate.

(6) *Colectarea informațiilor microprudențiale.* Autoritățile europene de supraveghere trebuie să fie responsabile pentru agregarea tuturor informațiilor microprudențiale pertinente provenind de la autoritățile naționale de supraveghere. În acest scop, trebuie creată o bază de date europeană centrală, care să fie administrată de autoritățile europene de supraveghere.

(7) *Asumarea unui rol internațional.* Autoritățile europene de supraveghere ar putea avea un anumit rol în ceea ce privește activitățile internaționale, inclusiv acordurile tehnice cu organizații internaționale și cu administrațiile țărilor terțe de același nivel. De asemenea, autoritățile naționale de supraveghere ar putea asista Comisia în luarea deciziilor de echivalență referitoare la regimurile de supraveghere din țările terțe.

(8) *Măsurile de salvagardare*. Cadrul pentru exercitarea competențelor menționate urmează să fie prezentat în mod exhaustiv și detaliat în legislația sectorială aplicabilă. Aceste competențe se vor acorda în deplină conformitate cu prevederile Tratatului de la Lisabona.

Autoritățile ce compun Cadrul european de supraveghere al sistemului financiar **funcționează ca autorități independente în furnizarea de expertiză tehnică** pentru Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană și au un rol esențial în stabilirea unui set unic de norme în domeniu.

La 9 mai 2010, cele 27 de state membre ale Uniunii Europene au fost de acord să creeze Fondul european de stabilitate financiară (engl. FESF – The European Financial Stability Facility)[7].

Mandatul FESF este de a proteja stabilitatea financiară în Europa, prin acordarea de asistență financiară pentru statele membre din zona euro.

FESF este autorizat să folosească următoarele instrumente legate de condițiile impuse:

- să ofere împrumuturi pentru țările aflate în dificultate financiară (de exemplu, de salvare a Greciei);
- să intervină pe piețele primare și secundare ale datoriei. Intervenția pe piața secundară a datoriei va avea loc numai în baza unei analize a BCE, în care se va recunoaște existența unor circumstanțe excepționale de pe piața financiară și riscuri la adresa stabilității financiare;
- să acționeze pe baza unui program de precauție;
- să recapitalizeze finanțarea instituțiilor financiare, prin împrumuturi către guverne.

FESF este susținut de angajamentele de garantare din statele membre din zona euro pentru un total de € 780mlrd și are o capacitate de împrumut de € 440 de miliarde. În 2011, acestuia i-a fost atribuit cel mai bun, rating de credit (AAA de către Standard & Poor și Fitch Ratings, AAA de către Moody).

III.E. Crearea uniunii bancare europene

Arhitectura de supraveghere descrisă nu a demonstrat suficiență și în timpul Consiliului European de toamnă desfășurat la Bruxelles în luna octombrie 2012, liderii europeni au căzut de acord să introducă un organism unic pentru supravegherea sistemului bancar. Noul sistem prevede diminuarea influenței guvernelor asupra băncilor, considerându-se că acestea stau la baza crizei financiare și prevede includerea tuturor celor peste 6.000 de bănci din zona euro.

Începând cu luna noiembrie 2012 și până în noiembrie 2013 instituțiile UE, în strictă corespundere cu prevederile legislației europene, au realizat un șir de acțiuni (emiterea și aprobarea de acte juridice) consacrate constituirii Uniunii Bancare [8].

Ca urmare, Acordul privind uniunea bancară, încheiat târziu în seara zilei de miercuri 18 decembrie 2013 la Bruxelles, reprezintă un progres important în integrarea europeană.

Principalul argument în favoarea înființării Uniunii Bancare Europene (UBE) este că problemele bancare naționale pot fi mai ușor gestionate de către o autoritate centrală europeană, în speță de către Banca Centrală Europeană. UBE este un obiectiv ambițios, care reprezintă însă doar o etapă din viziunea pe termen lung asupra integrării economice și fiscale la nivel european, având rolul de a restaura încrederea în bănci și în moneda unică.

Abandonul opțiunilor naționale în materie de politică financiară și supraveghere bancară și deci a suveranității naționale, în favoarea unei autorități europene unice, aduce în centrul

discursurilor **conceptul de financial trilema**. Acesta evidențiază *imposibilitatea îndeplinirii simultane a trei obiective, și anume: stabilitatea financiară, menținerea politicilor financiare naționale și integrarea financiară*.

Elementele constitutive ale UBE sunt reprezentate de:

a) **crearea unui mecanism unic de supraveghere** – MUS, (engl. Single Supervisory Mechanism - SSM) cu atribuții în sfera monitorizării directe a băncilor din zona euro, în aplicarea imparțială și strictă a unui set comun de reglementări prudențiale, în controlul riscurilor și prevenirea evenimentelor de criză.

b) **un sistem comun, paneuropean, de protecție a deponenților** care prevede armonizarea depozitelor protejate, plăți mai rapide și o mai bună finanțare a schemelor de garantare, prin finanțarea ex-ante a schemelor de garantare a depozitelor și un mecanism de împrumut reciproc cu caracter obligatoriu.

c) **un cadru integrat de management al crizelor** la nivelul UE (engl. European recovery and resolution framework), care să instituie instrumente pentru redresarea și/sau rezoluția bancară controlată, în scopul prevenirii apariției crizelor sau pentru gestionarea lor într-o fază incipientă.

Regulamentul privind mecanismul unic de supraveghere „Regulamentul UE nr. 1024/2013 al Consiliului din 15 octombrie 2013” [9] a intrat în vigoare la 3 noiembrie 2013. Regulamentul conferă BCE atribuții specifice de supraveghere și prevede că BCE își va asuma pe deplin atribuțiile de supraveghere la data de 4 noiembrie 2014, respectiv la 12 luni de la intrarea în vigoare a regulamentului.

„Mecanismul unic de supraveghere” înseamnă sistemul de supraveghere financiară compus din BCE și din autoritățile naționale competente ale statelor membre participante, astfel cum se prevede la articolul 6 din regulament.

Crearea unui mecanism unic de supraveghere în toamna anului 2014 va reprezenta un moment de referință în vederea realizării unei uniuni bancare în Europa. Uniunea bancară constituie unul dintre cele patru fundamente pentru o Uniune Economică și Monetară autentică.

Uniunea bancară vizează construirea unui cadru financiar integrat în vederea salvagădării stabilității financiare și a reducerii la minimum a costurilor eșecurilor bancare.

Uniunea bancară va fi bazată pe un cadru unic, cuprinzător și detaliat, de reglementare pentru serviciile financiare. Autoritatea bancară europeană (ABE) deține competența perfecționării cadrului de reglementare și a monitorizării implementării sale.

Întru completarea mecanismului unic de supraveghere din 2012, Comisia Europeană a propus un **mecanism unic de rezoluție**¹ (MUR) pentru Uniunea Bancară.

Mecanismul unic de rezoluție bancară este menit să centralizeze competențele-cheie și resursele pentru a gestiona eșecul oricărei bănci din zona euro și din alte state membre participante la Uniunea Bancară.

¹ DEX: rezoluție, rezoluții, s. f. 1. Hotărâre luată de un colectiv în urma unor dezbateri. 2. Rezolvare pe care cel în drept o dă unei cereri, unui act etc. 3. (Med.) Dispariție a semnelor de boală sau a unui proces patologic. 4. (Jur.) Desființare, cu efect retroactiv, a unui contract, în cazul în care una din obligațiile reciproce, cărora acesta le dă naștere, nu a fost executată.

Mecanismul unic de rezoluție pentru uniunea bancară urma să completeze mecanismul unic de supraveghere bancară și constituie o nouă etapă spre uniunea bancară, care are drept obiectiv eliminarea legăturii între criza bancară și criza datorilor.

La 8 noiembrie 2013 BCE a publicat avizul privind mecanismul unic de rezoluție (MUR). Acest aviz a fost emis la solicitarea Consiliului UE și a Parlamentului European.

BCE sprijină în totalitate instituirea unui mecanism unic de rezoluție. BCE consideră că un proces decizional centralizat în materie de rezoluție va consolida stabilitatea UEM și că MUR va reprezenta o completare necesară a mecanismului unic de supraveghere.

Dacă o bancă din zona euro va întâmpina grave dificultăți financiare, BCE, în calitate de supervizor, va trage semnalul de alarmă.

În acest moment, consiliul de rezoluție (la început format din 300 de angajați) va face recomandări Comisiei, cea care va lua decizia dacă va pune în practică procedura de rezoluție bancară.

Propunerea de regulament privind MUR cuprinde trei cerințe esențiale pentru o rezoluție eficientă:

- I. un sistem unic;
- II. o autoritate unică înzestrată cu competențe decizionale;
- III. un fond unic finanțat *ex ante* de sectorul bancar.

Comisia a propus înființarea Fondului unic de rezoluție bancară sub controlul Comitetului unic de rezoluție pentru a asigura că în timpul procesului de restructurare, banca beneficiază de un sprijin financiar pe termen mediu. Fondul unic de rezoluție bancară va fi finanțat prin contribuții ale sectorului bancar, înlocuind fondurile naționale de rezoluție ale statelor membre care fac parte din zona euro și ale statelor membre care participă la uniunea bancară. BCE consideră esențială separarea responsabilităților autorităților de rezoluție și de supraveghere. BCE sau autoritățile naționale competente, în conformitate cu Regulamentul privind mecanismul unic de supraveghere, ar trebui să dețină responsabilitatea exclusivă de a evalua dacă o instituție de credit se confruntă sau este susceptibilă de a se confrunța cu dificultăți majore. Prin urmare, evaluarea în scopul supravegherii va constitui o premisă necesară pentru ca o instituție să facă obiectul unei proceduri de rezoluție.

BCE întâmpină favorabil solicitarea Consiliului UE privind adoptarea legislației în cursul mandatului actual al Parlamentului European. De asemenea, sprijină cu fermitate calendarul preconizat, potrivit căruia MUR va intra în vigoare începând cu data de 1 ianuarie 2015. De îndată ce mecanismul unic de supraveghere va deveni operațional, iar procesul de supraveghere va începe să se realizeze la nivel european, același lucru va trebui să fie valabil și pentru procesul de rezoluție.

BCE sprijină, de asemenea, implementarea mai timpurie (înainte de anul 2018) a instrumentului de recapitalizare internă, care constituie un element esențial al Directivei privind redresarea și rezoluția bancară.

BCE ia notă de eforturile întreprinse în vederea introducerii modificărilor necesare pentru a putea utiliza articolul 114 („armonizarea dispozițiilor naționale”) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene drept temei juridic posibil. Aceasta ar facilita instituirea MUR fără a fi necesară modificarea Tratatului.

Avizul BCE prevede că este mai oportună menținerea unei separări funcționale clare între supraveghere și rezoluție, evitându-se astfel potențialele conflicte de interese. BCE recomandă participarea sa, în calitate de observator, în cadrul reuniunilor executive și reuniunilor plenare ale Comitetului unic de rezoluție.

În momentul de față avizul conține și următoarele prevederi:

- MUR ar trebui instituit până la data la care BCE își asumă responsabilitățile depline de supraveghere;
- domeniul de aplicare al MUR ar trebui să includă toate instituțiile de credit din statele membre ale UE care participă la mecanismul unic de supraveghere;
- BCE susține că instituțiile ar trebui să facă obiectul unei proceduri de rezoluție numai după ce o autoritate de supraveghere a apreciat că acestea se confruntă sau sunt susceptibile de a se confrunța cu dificultăți majore.

Urmare al instituirii MUR, la 1 ianuarie 2014 în zona euro (UE18), plus statele membre în strânsă cooperare, activează aproximativ 6000 bănci în total.

Practic, la nivelul UE a fost stabilită o diviziune a competențelor între BCE și autoritățile naționale de supraveghere.

Băncile considerate „semnificative” vor fi supravegheate direct de către BCE. O bancă este considerată semnificativă atunci când se îndeplinește una din următoarele 5 condiții:

- (i) Valoarea activelor sale depășește 30 de miliarde €;
- (ii) Valoarea activelor sale depășește atât de 5 miliarde de € cât și 20% din Produsul Intern Brut al statului membru în care se află;
- (iii) Banca este una dintre cele trei bănci cele mai importante ale țării în care se află;
- (iv) Banca are activități transfrontaliere vaste (conceptul dat urmează a fi definit);
- (v) Banca primește asistență de la un fond de salvare a zonei euro.

În jur de 150 de bănci vor fi supravegheate direct de către BCE, reprezentând aproximativ 80% din activele bancare. Supravegherea acestor bănci este realizată de BCE, în baza cadrului de reglementare creat de ABE.

În același timp, BCE poate prelua competențele de supraveghere pentru orice bancă, în cazul când consideră necesar.

Celelalte, aproximativ 5850 de bănci (denumite generic bănci mai puțin semnificative), ce constituie 20% din sectorul bancar al UE, se află sub supravegherea zilnică a autorităților naționale, cu toate că BCE va menține autoritatea finală de supraveghere asupra acestor bănci.

La nivelul UE, în plus față de tehnicile tradiționale de reorganizare, rezoluția bancară utilizează instrumente specifice (de exemplu bănci punte, fuziune forțată, achiziții asistate, vânzări parțiale de active) pentru a atinge obiectivele de mai sus. Procesul este gestionat de o autoritate de rezoluție care poate fi diferită în țările membre (bancă centrală, autoritate de supraveghere financiară, schemă de garantare a depozitelor, minister de finanțe, autoritate specială).

Finanțarea rezoluției se realizează de către scheme de garantare a depozitelor sau fonduri de rezoluție separate, constituite ex-ante.

Principiile generale ale rezoluției bancare prevăd următoarele:

- acționarii sunt primii care suportă pierderile;

- creditorii suportă pierderile după acționari în funcție de rangul de prioritate al creanțelor lor stabilit de directiva BRR ;
- conducerea executivă a instituției este înlocuită;
- cadrele superioare de conducere suportă pierderi proporțional cu răspunderea individuală pentru intrarea în criză a instituției în conformitate cu legislația civilă sau penală;
- în general creditorii din aceeași clasă sunt tratați în mod egal;
- principiul “No creditor worse off” – nici un creditor nu suportă pierderi mai mari față de situația în care instituția ar fi fost lichidată prin procedurile normale de insolvență.

Directiva prevede utilizarea câtorva instrumente de rezoluție:

- vânzarea activității,
- instituția-punte,
- separarea activelor,
- recapitalizarea internă.

Precizăm că mecanismul unic de supraveghere presupune o decizie la nivel național:

- de ordin strategic;
- de adaptare a legislației bancare naționale.

Intrarea în vigoare a mecanismului unic de rezoluție este prevăzută pentru 2015, însă regulile pe baza cărora ar urma să stabilească ordinea creditorilor în cazul salvării unei bănci nu vor fi operaționale decât în 2018.

În perioada următoare, Comisia urmează să modifice regulile în materie de ajutoare de stat pentru bănci, astfel că înainte ca băncile să poată solicita o finanțare publică acționarii și creditorii subordonați vor fi primii care vor trebui să contribuie.

IV. TESTAREA IPOTEZELOR

Parcursirea unei liste vaste de articole, reglementări, și chiar și articole din mass-media, discuțiile întreținute cu economiști practicieni și teoreticieni permit autorului să concluzioneze că ipoteza înaintată în cadrul prezentului studiu tinde să se afirme. Evenimentele înregistrate în ultimii trei ani evidențiază la nivelul UE parcursul către instituirea unui sistem de supraveghere unic sub jurisdicția unei autorități supranaționale unice.

Mecanismul instituit la momentul actual prevede deja ridicarea competențelor la nivel supra-național din perspectiva evitării hazardului moral și partizanatului la nivelul autorităților naționale.

Prima schimbare de fond și cea mai importantă se referă la faptul că rezoluția bancară a devenit, din excepție, regulă. În viitor, la nivelul UE, este puțin probabil să se înregistreze falimente bancare derulate potrivit dreptului comun ca urmare a externalităților negative enorme. Acest fapt are la bază simpla ipoteză că e prea scump de a lăsa o bancă să cadă.

Instituirea Fondului de rezoluție bancară constituie de facto o garantare a faptului că niciodată contribuabilii nu vor mai reprezenta unica formă de apărare împotriva colapsului bancar și că depozitele bancare obișnuite se bucură de un înalt nivel de protecție.

Studiul demonstrează, de asemenea, că noul mecanism prevede utilizarea de noi instrumente de rezoluție. Autorul ține să afirme că așteaptă și în continuare să fie create și implementate noi instrumente de rezoluție conforme atât cerințelor reglementărilor economice și celor prudențiale (cu costuri minime și în vederea asigurării maxime a riscurilor).

CONCLUZII

Indiferent de posibilitatea de analiză și cercetare a esenței supravegherii bancare din diverse perspective și la diverse niveluri de profunzime, obiectivul-cheie al supravegherii prudențiale este de a menține stabilitatea și încrederea în sistemul financiar.

Un rol important în realizarea unei supravegheri financiare și implicit și supravegheri bancare îi revine existenței unui cadru regulator de calitate, așa cum reglementarea oferă cadrul legislativ necesar supravegherii prudențiale, care are rolul de a asigura îndeplinirea regulilor și un climat favorabil pe piețele financiare.

Crearea mecanismului unic de supraveghere la nivel european corespunde dezideratelor economice teoretice și bunelor practici în domeniu, așa cum un prim principiu al supravegherii prudenței bancare constă în delegarea de competențe unei autorități de a superviza, în virtutea unor reguli și principii legale, modul în care se organizează și se desfășoară activitatea bancară în economie.

Considerăm important să precizăm și importanța construirii unei arhitecturi de supraveghere bancară la nivel european din perspectiva factorului psihologic, care nu poate fi nicidecum neglijat.

În vederea elucidării importanței acestuia, amintim doar că sub aspect economic, în anul 2008 conflictul social legat de modificarea vârstei de pensionare de către guvern (pentru ajustarea fondului de pensii) din Grecia, care este de fapt o țară de 11 milioane de locuitori nu amenința să schimbe echilibrul în lume și nici măcar în Europa. Sub aspect emoțional însă, după falimentul Lehman din America, anvelopele aprinse pe străzile Atenei au dat frisoane chiar și unor economii mai puternice.

În contextul descris, autorul ține să precizeze că însăși existența autorității de supraveghere bancară constituie un factor psihologic care contribuie la creșterea încrederii în sistemul bancar.

Totodată, o supraveghere prudențială de calitate reprezintă o condiție necesară, dar nu și suficientă pentru a avea un sistem bancar și un sistem financiar sănătoase. Alte condiții includ asigurarea unui cadru macroeconomic stabil, a unui sistem juridic funcțional, a unui sistem contabil care să permită reflectarea situației patrimoniale corecte a companiilor, a unui sistem echitabil de impozitare a profiturilor băncilor, a unui sistem financiar nebanca bine dezvoltat. Practica a arătat că, deși crizele bancare au apărut și în economii puternic dezvoltate, ele au fost mai frecvente în economii în tranziție sau în curs de dezvoltare, la care o parte dintre condițiile de mai sus nu erau îndeplinite.

Odată cu globalizarea piețelor financiare în domeniul supravegherii bancare a apărut necesitatea unor direcții clare de reglementare la nivel supranațional pentru asigurarea stabilității financiare globale.

Printre aceste instituții se numără Comitetul Basel pentru Supraveghere Bancară. Până în prezent, Comitetul a adoptat trei acorduri privind reglementarea și supravegherea în sistemul bancar, în 1988, în 2004 și în 2010, denumite informal Basel I, Basel II și Basel III.

În cadrul Uniunii Europene s-a ajuns la consensul implementării prevederilor acordurilor Basel.

Pentru a oferi sistemului bancar european stabilitate, Comisia Europeană a propus o serie de modificări ale reglementărilor în domeniu, concretizate prin aprobarea cadrului Directivei IV a

cerințelor de Capital și a Regulamentului de Capital, în deplină concordanță cu acordurile internaționale încheiate în cadrul BASEL III.

Concomitent cu creșterea dimensiunii procesului integraționist și al globalizării, sporesc în progresie geometrică și provocările față de stabilitatea și reziliența sistemului financiar.

Referințe bibliografice:

1. Draghi, Mario. *How to restore financial stability*. Available online: <http://www.bis.org/review/r080922b.pdf> (visited at 15.01.2014)
2. Dardac, N., Moinescu, B. *Politici monetare și tehnici bancare (note de curs)*. București, 2007. 153p. Disponibil online: http://www.ase.ro/upcpr/profesor/756/PMTB_cig.pdf (vizitat la 16.01.2014)
3. *Rolul organului de supraveghere bancară ISA 1004*. Disponibil online: http://www.contabilit.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=1499:94-rolul-organului-de-supraveghere-bancar-isa-1004&catid=119:examinauditor&Itemid=151 (vizitat la 16.01.2014)
4. Trenca, I. *Metode și Tehnici Bancare*. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2008. p.15
5. Moldovan, I.-A. *Sistemul financiar – factor mobilizator sau inhibitor în economia de piață*. București: Editura ASE, 2012
6. *Raportul De Larosière*. Disponibil online: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf (vizitat la 16.12.2013)
7. *About EFSF*. Disponibil online: <http://www.efs.europa.eu/about/index.htm> (vizitat la 16.12.2013)
8. BCE. *Construirea uniunii bancare*. Disponibil online: <http://www.ecb.europa.eu/ssm/establish/html/index.ro.html> (vizitat la 16.12.2013)
9. Regulamentul UE nr. 1024/2013 al Consiliului din 15 octombrie 2013. Disponibil în limba română pe site-ul BCE: Disponibil online: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:287:0063:0089:RO:PDF> (vizitat la 16.12.2013)
10. MAE România. *Politica de coeziune a Uniunii Europene*. Disponibil online: <http://www.mae.ro/node/1623> (vizitat la 16.12.2013)
11. GHEȚU, Daniela. *În culisele supravegherii unice*. Disponibil online: http://www.primm.ro/in-culisele-supravegherii-unice_895.html (vizitat la 16.12.2013)
12. Păun, Cristian. *Money, central banks, monetary policy and regulation of modern banking system*. Februarie 2010. Disponibil online: http://mpa.ub.uni-muenchen.de/33462/1/MPRA_paper_33462.pdf (vizitat la 16.12.2013)
13. Gavrilă-Paven, I. *Uniunea Europeană – formă avansată de integrare economică internațională*. <http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/820063/34.pdf> (vizitat la 16.12.2013)
14. Wikipedia. *Banca Centrală Europeană*. Disponibil online: http://ro.wikipedia.org/wiki/Banca_Central%C4%83_European%C4%83 (vizitat la 16.12.2013)

15. Popescu-Mereacre, C. *Aprofundarea integrării europene vizavi de extinderea Uniunii Europene: implicațiile acestor tendințe pentru Republica Moldova*. Disponibil online: www.ipp.md/public/files/.../Const-Popescu.doc (vizitat la 16.12.2013)
16. Site-ul web oficial al Uniunii Europene. Disponibil online: <http://europa.eu/>
17. Site-ul web oficial al Băncii Centrale Europene. Disponibil online: <https://www.ecb.europa.eu> (vizitat la 16.12.2013)
18. Sinteze ale legislației UE. Disponibil online: http://europa.eu/legislation_summaries (vizitat la 16.01.2014)
19. Versiune consolidată a tratatului privind funcționarea Uniunii Europene. Disponibil online: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:ro:PDF> (vizitat la 16.01.2014)
20. Regulamentul (UE) nr. 1093/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea bancară europeană), de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 009/78/CE a Comisiei. Disponibil online: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:331:0012:01:RO:HTML> (vizitat la 16.01.2014)
21. Art. 18 al Protocolului (nr. 4) privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene. Disponibil on-line: http://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026ro_protocol_4.pdf (vizitat la 16.01.2014)

Copyright©Angela BELOBROV